

26 ta' April, 1993

Imhallfin: -

S.T.O. Prof. Giuseppe Mifsud Bonnici LL.D. - President
Onor. Joseph A. Herrera Bl.Can., Lic.Can., LL.D.
Onor. Carmel A. Agius B.A., LL.D.

Anthony Baldacchino għan-nom u in rappreżentanza ta'
 J.P. Baldacchino & Co. Ltd.

versus

Chev. Silvio Mifsud u Adrian Mifsud għan-nom u in rappreżentanza
 ta' S. Mifsud & Sons. u in rappreżentanza ta' *The Cargo Handling*
Co. Ltd.

Danni - Merkanzija - Nuqqasijiet fil-Merkanzija -
Regolamenti tal-Portijiet - *Culpa in Eligendo*

*L-attur fittex għaliex waqt it-tagħbija f'Malta fuq bastiment fi triqtu
 lejn Barcellona waqa' l-baħar habel ta' l-azzar.*

*L-ewwel Qorti kkonkludiet illi r-responsabbiltà kienet tas-soċjetà
 konvenuta *The Cargo Handling Co. Limited*. Il-Qorti ta' l-Appell
 ikkonfermat is-sentenza ta' l-ewwel Qorti għaliex din is-soċjetà
 konvenuta kellha responsabbiltajiet kontrattwali li fost l-obbligi
 tagħha riedet tassikura superviżjoni adegwata li teskludi tagħbija
 ħażina jew negligenti: deher illi fil-każ in kwistjoni kienet din il-
 "culpa in eligendo" li ppermettiet l-incident.*

1. Il-kumpanija konvenuta *S. Mifsud & Sons Limited*
 obligat ruħha mal-kumpanija attriċi li tittrasporta tmien (8)
 ħbula ta' l-azzar minn Malta għal Spanja. Waqt it-tagħbija fuq

il-bastiment, fid-19 ta' April, 1988, wiehed mill-ħbula ta' l-azzar, tal-valur ta' tliet mija u tmenin lira u tmienja u sittin ċenteżmu (Lm380.68) waqa' l-baħar. B'ċitazzjoni quddiem il-Qorti tal-Kummerċ, il-kumpanija attriċi talbet lil dik il-Qorti tiddikjara lill-konvenuti *in solidum*, jew min minnhom responsabbli, għall-ħlas ta' dak l-ammont;

2. Is-soċjetà *Cargo Handling Co. Ltd.* ċaħdet kwalsiasi responsabbiltà għaliex qdiet kif imiss il-funzjonijiet tagħha;

3. *S. Mifsud & Sons Limited* opponiet illi:

(a) hija qatt ma kkuntrattat ma' l-attur biex iġorr il-merkanzija. Se *mai* hija agġixxiet bħala agent tas-soċjetà armatriċi tal-bastiment "*Melina*" u għalhekk għandha tiġi lliberata mill-osservanza tal-gudizzju;

(b) l-inċident ġara **qabel** ma l-merkanzija waslet fuq l-istiva tal-bastiment, għalhekk fi kwalunkwe każ, huwa responsabbli min kien qed jgħabbi;

4. L-ewwel Onorabbli Qorti, b'sentenza tat-22 ta' Ottubru, 1990, sabet li t-tort ta' dak li ġara kien tan-nies ta' *The Cargo Handling Co. Ltd.*, u qalet:

"Illi l-inċident ġara kif ġej: xi granet qabel ma l-merkanzija kellha titgħabba għas-safar l-attur ikkunsinna t-tmien "*coils*" lis-soċjetà konvenuta *The Cargo Handling Co. Ltd.* li skond kuntratt bejnha u bejn il-Gvern ta' l-20 ta' April, 1987, għandha l-esklussività għax-"*shore handling*" tal-merkanzija li tgħaddi mill-portijiet imsemmija fl-iskeda annessa ma' l-istess kuntratt. Dak in-nhar li l-merkanzija in kwistjoni kellha titgħabba fuq il-

vapur imsemmi fi triqtha għal Barcellona, il-merkanzija ttiehdet, presumibilmment a kura tas-soċjetà *Cargo Handling*, fuq 'scammel' ossija 'trailer' "alongside" il-vapur minn fejn kellha tiġi mbarkata u mtellgħa fuq il-vapur permezz tad-'derrick' tal-vapur stess. Mill-kumplex tal-provi jidher, li f'hin minnhom kif wiehed mill-"coils" ġie mbragat min-nies ta' l-art u olzat mid-"derrick", it-'trailer' aktarx iġġenneb xi ftit u l-"coil", jew wiehed mill-"coils", li kien għad fadal fuq it-'trailer' waqa' minn fuqu u baqa' niezel il-bahar;

Illi mill-premess jitnissel li r-responsabbiltà għall-inċident taqa' fuq dawk li kienu qed jaħdmu fuq it-'trailer', għaliex kien prevedibbli għalihom li jista' jiġri dak li attwalment ġara u b'danakollu ma ħadux il-prekawzjonijiet biex l-inċident ma jiġrix. Billi x-'shore' handling huwa komplitu tas-soċjetà *Cargo Handling*, din is-soċjetà għalhekk għandha tirispondi għall-inċident fil-konfront ta' l-attur *nomine*, anki jekk għall-grazzja ta' l-argument ma kellhiex x'taqsam ma' l-għażla tan-nies li ħadmu fuq it-tagħbija tal-merkanzija in kwistjoni għal fuq il-vapur, għax f'dak il-mument għandhom jiġu kkunsidrati bhala nies imħaddmin minnha u taht il-kontroll immedjat tagħha (tant hu hekk li anke l-hlas relattiv isir mill-attur *nomine* lill-istess soċjetà), li *del resto* bhala appaltatur għandha twieġeb għall-għemil tan-nies li thaddem (art. 1642 tal-Kodiċi Ċivili), salv xi dritt ta' *redress* li jista' jkollha kontra mill-istess haddiema jew min iddettaljahom għax-xogħol inizjalment;

Illi galadarba l-"coil" in kwistjoni kien għadu ma tgħabbiex fuq il-vapur, is-soċjetà konvenuta l-oħra, *S. Mifsud & Sons Ltd.*, mhix responsabbli għall-inċident, u kwindi t-talbiet fil-konfront tagħha għandhom jiġu miċhuda. F'dawn iċ-ċirkostanzi l-qorti m'għandhiex għalfejn toqgħod teżamina l-ewwel eċċezzjoni ta'

l-istess soċjetà konvenuta;

Illi mill-provi proċesswali jirrizulta li r-roll wire in kwistjoni baqa' ma ttellax mill-baħar, u kif xehed l-attur, u f' dan ma ġiex kontradett, anki kieku kellu jittella' dan ma jibqax utili. Jirrizulta wkoll li l-valur tiegħu huwa dak mitlub fiċ-ċitazzjoni, li ġie kkonfermat bil-ġurament mill-attur u li *del resto* ma ġiex ikkontestat mill-konvenuti;

5. Il-kumpanija *Cargo Handling* appellat, għaliex:

(a) is-sentenza hija nulla għaliex l-ewwel Qorti meta kienet diġà halliet il-kawża għas-sentenza, minflok, *ad insaputa* ta' din il-kumpanija, semgħet xhud prodott mill-kumpanija konvenuta l-oħra;

Fuq dan l-aggravju, il-Qorti tinnota li dak li ġara kien li fil-31 ta' Jannar, 1990, l-ewwel Qorti rreġistrat dan il-verbal:

“Tibqa' għad-9 ta' April, 1990, għal provvedimenti fuq it-talba odjerna tal-konvenut Mifsud occorrendo għas-sentenza definitiva”;

Fid-9 ta' Marzu, l-istess konvenut Mifsud ipprezenta rikors biex tiġi sospiżza l-prolazzjoni tas-sentenza biex jagħmel il-prova meħtieġa fuq l-ewwel eċċezzjoni. Dan ir-rikors kellu jiġi nnotifikat lill-partijiet l-oħra fil-kawża, iżda ma jidhirx li dan sar;

Fid-9 ta' April, il-Qorti ssospendiet il-prolazzjoni tal-provvediment li kellha tagħti u halliet il-kawża għall-25 ta' Ġunju, 1990, għall-provi finali tal-partijiet;

F'din l-aħħar data nstemgħu xi xhieda u l-kawża tħalliet għat-22 ta' Ottubru, 1990, għas-sentenza. F'din is-seduta l-avukat tal-*Cargo Handling* ma kienx preżenti;

F'dan il-proċediment m'hemm xejn irregolari. Il-konvenuta appellanti kellha kull opportunità biex bejn id-9 ta' April, 1990, u t-22 ta' Ottubru, 1990 – meta ngħatat is-sentenza – li tirregola ruhha u titlob il-korrettiv neċessarju, jekk ħassitha aggravata, quddiem l-ewwel Qorti – imma m'għamlet xejn – kuntrarjament għalk dak li skorrettement tgħid fil-petizzjoni, li ppreżentat rikors;

Dan l-aggravju huwa rriġettat;

(b) It-tieni aggravju jillamenta illi ma giex applikat ir-Regolament 72 tal-Portijiet;

Dan ir-regolament huwa kkwotat mill-appellanti soċjetà finnota tagħha tal-5 ta' Marzu, 1990, u jiddisponi, illi merkanzija li tkun se titgħabba fuq bastiment, għandha tiġi preżunta li għet ikkonsenjata fi stat tajjeb, jekk il-bastiment jirċeviha fuq l-ingenji li jkollu għat-tagħbija fuq il-bastiment;

Hawnhekk il-fatti li hemm fis-sentenza ma jattirawx ir-regolament. Hawnhekk m'hawnx kwistjoni ta' ħsara lill-merkanzija fl-istat jew kundizzjoni tagħha. Hawnhekk *si tratta* ta' responsabbiltà ta' min huwa obbligat li jpoġġi dik il-merkanzija fuq l-ingenji tal-bastiment, b'mod li jassikura rabta jew tqegħid tajjeb, biex dik il-merkanzija fl-istat li tkun, u anzi fl-istat preżunt bħala tajjeb, mill-moll jew il-barkun, tittella' fuq il-bastiment. Hawnhekk il-ħabel ta' l-azzar, marbut jew poġġut ħazin, waqa' l-baħar – u ma tela' xejn fuq il-bastiment. Ir-

regolament kien jiġi kkonsiderat kieku l-habel wasal fuq l-istiva, u l-vapur jew l-esportatur kien qed jirrikjama danni rigward il-kondizzjoni tiegħu – imma mhux dan il-każ;

It-tieni aggravju wkoll huwa inattendibbli;

(ċ) It-tielet aggravju jesponi illi l-kumpanija appellanti mhix responsabbli għaliex il-ħaddiema m'humieq tagħha imma tal-“*Port Workers Scheme*”;

Mix-xiehda tad-Direttur tal-Portijiet, Anthony Mangion, mogħtija fis-seduta tal-31 ta' Jannar, 1990, jidher illi huwa tenut li jara li meta bastiment għandu bżonn jgħabbi merkanzija, huwa jiġi assenjat “*guy*” ta' ħaddiema li qegħdin fl-iskema msejja “*Port Workers Scheme*” biex dawn jiġu użati mill-kuntrattur tiegħu – li hija l-kumpanija appellanti – biex issir dik it-tagħbija, u ta' dak ix-xogħol allura ma jithallasx huwa imma l-kuntrattur tiegħu, u dan imbagħad ihallas il-ħaddiema. Ir-responsabbiltà tal-kumpanija hija kontrattwali, u din tinkludi l-obbligu li x-xogħol ikkuntrattat jiġi esegwit sewwa, u biex dan isir, fost ħwejjeġ oħra, il-kumpanija trid tassikura superviżjoni adegwata li teskludi tagħbija ħażina jew negligenti – u jidher li fil-każ in kwistjoni kienet din il-“*culpa in vigilando*” li ppermettiet l-inċident;

Għalhekk l-appell għandu jiġi miċħud u s-sentenza ta' l-ewwel grad għandha tiġi kkonfermata;

L-ispejjeż taż-żewġ istanzi għall-kumpanija appellanti.

